

የትግሬ ምሁራን የሚከተሉት ፋሺዝም፤ ሙሉወርቅ ኪዳነማርያምና ወልቃይት

ጌታቸው ረዳ (ኢትዮጵያን ሰማይ አዘጋጅ)

ከታች የሚታወቁ ፎቶግራፍ ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም ነው። ሙሉወርቅ በዕድሜ

ቢበልጠኝም እስከ አንደኛ ደረጃ ት/ቤት 'አብርሃ ወ አጽብሃ' አክሱም ነው የተማረው። ከዚያ ወደ ትውልድ በታወ ወደ 'ዓድዋ' ሄደ። እኔ እስከማውቀው ድረስ በትምህርቱ ሰነፍ እንደነበር እና ቆይቶ ግን ወደ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ገብቶ የታሪክ ምሁር ሆኖ ዶክተር ተብሎ ዛሬ ትግራይ ውስጥ ከሚገኙት ዩኒቨርሲቲዎች አንዱ (ሳባ ዩኒቨርሲቲ ?) 'ዲን' (ርዕሰ-አስተዳዳሪ) ነው። ሙሉወርቅ በወያኔ የትግራይዎይነት ፋሺዝም ስነልቦና ከተቀረጹ እውቅ የታሪክ ተመራማሪዎች እና በትግራይ ውስጥ የወያኔ ዘመን ምሁራን አንዱ ነው። የወያኔ አሸከር ከመሆኑ በፊት የኢሕአፓ አባል ነበር። ወደ ወያኔ ፖለቲካ ከገባ ወዲህ ግን በጣም ነውራማ/ነውራም/ የሚባሉ የጎሰኛነት ክርቢት ከሚጭሩት ምሁራን ግምባር ቀደም ቦታ ይዟል። የድሮ ባሕሪውን ሳስታውስ፤ እንዲህ ካለው የታሪክ ነውር ውስጥ 'የትግሬነት ፋሺስዝም' ርዕዮተኛ ከሚያራምዱት ቡድኖች እራሱን እንዴት ሊቀላቅል እንደቻለ ሊገባኝ አልቻለም።

የሙሉወርቅ ንግግሮች ሁሉም ነጥቦች በማስታወሻ መያዝ ያለባቸው ስለሆኑ ፤ትርጉም እና መልስ ስለጥ ጽሑፉ ትንሽ ረዘመብን ብላችሁ ለምታገረመርሙ አንባቢዎች ማሳሰቢያ አለኝ። የተያያዘነው የብዕር ጦርነት የሕሊና ጦርነት ነው። በከፋ መልኩ እየመጣብን ነው። የወያኔ ፋሺዝም ቅስቀሳ ብዙ ሰዎችን እየበከለ ነው። ጠላቶቻችን በረዥሙ ሲቀሰቅሱ ምን እንደተናገሩ ሳይደክሙን እየተነተንን የምናዘጋጅላችሁን የደወል ጥሪ ለማድመጥ ለ15/20/ደቂቃዎች ጊዜአችሁን ሰውታችሁ ማንበብ ካልቻላችሁ፤ የታሪክ ተወቃሾቹ እኛ ሳንሆን የናንተው ዕዳ ይሆናል።

ዶ/ር ሙሉወርቅ የትግራይን ነገሥታትና መሳፍንት እጅግ በማድነቅ በሕዝቡ ላይ ሲፈጽሙት የነበረውን አረመኔ እርምጃዎች ሁሉ በመደበኛ 'ብጹአን የትግራይ ሕዝብ አለኝታዎች' አድርጎ በመሳል፤ ትግሬ የሆኑ ገዢዎች፤መሳፍንቶችና ነገሥታቶቹ (ሸዋ ውስጥ እንጂ ትግራይ ውስጥ መሳፍን የሚባል አልነበረንም ሲል መሰፍንነት ከጋሻ መሬት ብቻ የተያያዘ የመሰለው ሳውዲ ረቢያ የሚኖር ትግሬ 'ሚሊዮዮኒ' ሲናገር ኢድምጫለሁ) በባንዳነት ስማቸው ያላስጠሩ፤

በአገር ያልተደራደሩ፤ ብቸኞች ጀግኖችና አገር ወዳዶች አድርጎ በመቅረጽ ትግሬዎች ስለሆኑ ከታሪክ ተወቃሽነት 'ነጻ' እንዲወጡ ከሚታገሉ “የትግሬ ነገሥታት ነፃ አውጪዎች” አንዱ ነው።

ከዚህ በታች በተራ ቁጥሮች የዘረዘርኳቸው በትግርኛ የተናገራቸው የሙሉወርቅ ንግግሮች ተርጉሜ ለናንተ ሳቀርብ ለመተረጎም የሚያስችግሩ በጎሰኛ ቃላት የተለወሱ እጅግ ዘግናኝ የሆኑ አድማጮቹን እያስሳቀ የተናገራቸው የጥላቻ ቀልዶችን ወደ ጎን ትቻቸዋለሁ። ሲናገር በተፈጥሮው ከልጅነቱ ጀምሮ 'የሚታገለው ምላስ' ቢኖረውም፤ ሙሉወርቅ እጅግ ማራኪ ቃላቶችንና ባህላዊ ምሳሌዎችን በመጠቀም፤ ምሁራዊ ችሎታው ጋር ቀላቅሎ ሲናገር የአድማጩ ልቦና በቀላሉ የሚሰልብ አንደበት አለው። ንግግሩ በትግርኛ ሆኖ፤ 'አይጋ ፎረም' ከተባለ የወያኔ ፕሮፓጋንዳ ስርጭት ድረገጽ ውስጥ ከጥቂት ቀናት በፊት ተለጥፎ ያደመጥኩት ነው ወደ አማርኛ መልሼ ለናንተ የማቀርበው።

ይህ በዓይነቱ ልዩ የሆነ፤ድፈረት የተሞላበትና ታሪክን የማይፈራ የዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም ንግግር የተቀዳው፤ ስለ 'ወልቃይት ጸገዴ' ትግሬነት የሚገልጽ ‘ወልቃይት’ የሚል በሁለት የወያኔ ጋዜጠኞች (መዝገበ ጎይተኦም እና ተኸስተ ጎይተኦም) የተጻፈ 250 ገጽ የያዘ አዲስ የትግርኛ መጽሐፍ ለመመረቅ መቀሌ ከተማ ውስጥ 'ሚላኖ ሆቴል' (አገራዊ የከተማ ስም ባልታጣ) በሚባል የመመረቂያ ንግግር እንዲያደርግ በታገበዘበት ወቅት ነው።

የሙሉ ወርቅን ንግግር የቀዳው ጋዜጠኛ “ታምራት የማነ” ይባላል። ጋዜጠኛው በአውድዮው መግቢያ እውቁ ባለ “ለዛ ልሳን” ሲል አስተዋውቆታል። የማነ ታምራት ግምባር ቀደም የወያኔ “ቴሪናፋ” ነው። የዚህ ልጅ ክስተት ሁሌም ሚገርመኝ፤ የእንደርታ ተወላጅ ትግርኛ ቋንቋ ተናጋሪ ሆኖ የ “አሸዓ” እና የኤርትራ ትግርኛ ቃላትን እየለቀመ እነሱን ለመምሰል ሲጥር ከምላሱ “የላንቃ ወፍጮ” ሲፈጩ የሚያመልጡት ‘ላንቃ ፋቂ’ ቃላቶች እያሳበቁበት ሳደምጥ ፤ ሰዎች እስከዚያ ርቀት ለምን እንደሚጓዙ ይገርመኛል። እንደርታዎች እንዲህ ያለ ራስን ዝቅ አድርጎ የማየት የንግግር ዘዴ በጣም በርካታ (በሚሊዮኖች) እንደርታዎች የታዘብኩት እና በወያኔ ጋዜጦች እና ቲቪ/ራዲዮ እና ሙዚቀኞች (ሴት/ወንድ) የማደምጣቸው የእንደርታነት መለያቸው የሆነ ‘የንግግር ልሳን’ ለማስወገድ የሚጥሩ በብዛት አሉ። ይህ ደግሞ በእነ ‘ገብሩ አስራት’ በነ መስፍን አማረ፤ ሳዓሪ መኮነን፤ ሕቡር ወዘተ የመሳሰሉ የእንደርታና አካባቢ ተወላጆች ያስተላለፉላቸው አስገራሚ ክስተት ነው። ኤርትራኖች እና አሻዓዎች በእንደርታ፤ ተምቤን እና የራያ ልሳን ተናጋሪዎች ላይ ለዘመናት ያንጸባረቁት “የትምክሕት/የንቀት አነጋጋር ዘይቤ” ለዚህ ክስተት አስተዋጽኦ አድርገዋል። (ሜዳ ውስጥ በ “አሻዓዎች” ለ12፣ 13፣ 17፣ 16፣ 15 ዓመታት በታጋይነት ሲኖሩ ከተደረገላቸው የአነጋገርና የአጻጻፍ አጠባ ‘ጫና’ ተጨምሮበት ማለት ነው)። በዚህ እራሱ የቻለ ርዕስ ይገፍ እመለስበታለሁ።

ይህ ጽሑፍ የማቀርበው በትችት መልክ ሳይሆን የወልቃይት ምሁራን እና ሌሎች ስለ ወልቃይት ታሪክ የሚያውቁ ኢትዮጵያዊያን የትግሬ ሊሂቃን እና የሙዚቃ ባለሞያዎች እና

የወያኔ ደራሲያን ማሕብር ስለ ወልቃይት እና ስለ አማራዎች ምን እያሉ እንደሆነ ለማሳወቅ እና መልስ እንዲሰጡበት በታሪክ ማሕደር ለማስገንዘብ ነው።

ይህ የዶ/ር ሙሉ-ወርቅ ንግግር ትምክሕት ሳይሆን ምናልባት ድምጹን አነጋገሩን በትግርኛ ብታደምጡት ኖሮ እዚህ ከተረጎምኩት በላይ ነው የሚያስደነግጣችሁ። በድምጽ ሲደመጥ እና በትርጉም ሲነገር የሚሰጠው ጫና ይለያያል። ስለሆነም፤ የታሪክ ጸሐፍት ጉዳዩ በቀላሉ ባታዩት መልካም ነው። ቀጥተኛ ማሳረጊያው ግን ያው የትግሬ ‘ፋሺዝም’ እየተጠናከረ እንደሄደ የምናይበት መነጽር ነው።

ፋሺስትነት ለኢትዮጵያ አዲስ አይደለም። በታሪካችን በመልክ ይለያዩ እንጂ በብዙ ተግባር አንድ የሆኑ ‘ፋሺስታዊ’ ክስተቶች በሕዝባችን ላይ ተከናውኗል። ፋሺስትነት ሕዝባዊ/ጅምላዊ/ ጭፍጨፋ ነው። አሁን ያለው የወያኔ ትግሬዎች ፋሺዝም ለየት የሚያደርገው፤ ጥንት ከታየው ‘ሃይማኖታዊ ፋሺዝም’ (ግራኝ አህመድ..ጉዲት..) ለየት ይላል። የእነግራኝ፤ የነ ጉዲትና የነሙሶሎኒ... በግለሰብ የተመራ ነበር። የትግሬ ፋሺዝም ከሌሎቹ ለየት ይላል። በግለሰብ እና በቡድን እየተፈራረቀ የሚጓዝ ነው። ሁሉም ፋሺዎች ‘አገር ወዳዶች ናቸው’። የትግሬ ፋሺዝም ግን “ጎሳ ወዳድ ነው”። ሌሎች ፋሺስቶች፤ አገራቸው በባዕድ እንዲረገጥ አይወዱም። ታሪክ ወይንም አገራዊ ክብር፤ ሰንደቃላማ፤ መሬት፤ድምበር ፤ወደብ፤የሕዝብ ባሕል፤ሃይማኖት ለጠላት አሳልፈው አይሰጡም (አገራቸው ከከብራቸው ጋር ስለሚያ ያ ይዘት እጅግ ውድ እሴት ነው ስለሚሉ)። እነ ሙሶሎኒ አስከፊ ቢሆኑም ሲበዛ በጣም አክራሪ አገር ወዳዶች (Agresivee nationalist) ናቸውና አገራቸውን እጅግ አንደ ብሌን ያያሉ። የትግሬው ፋሺስት ቡድን ግን የተቃራኒው ነው (ልዩ የሚያደርገውና የሚያስገርመው ደግሞ ይህ ባሕሪውና እርምጃው ነው)።

ለትግሬ ፋሺስቶች ‘ኢትዮጵያ’ ማለት በነገድ ተከፋፍላ በግንጣላ ታርጓሜ/ ኢላማ/ የገባች እንደ ‘ባዕድ’ አገር ነች። በትግሬ ፋሺስቶች ዓይን፤ የአገሪቱ ታሪክ፤ አገር፤ ሃይማኖት፤ ቋንቋ፤ እግዚአብሔር፤ ሉአላዊነት እና ሰንደቃላማ፤ በጥላቻ የተፈረጀ፤ በውጭ አገር ታዛቢዎች ፊት በፓርላማ የሚዘለፍ፤ የሚብጠለጠል፤ ብዙዎቻችን ያስገረመ፤ እንደ የባዕድ ዕቃ የሚንቋሽሽ ነገር ነው። የትግሬዎች ፋሺዝም የሚመራው “ታሪክ በማይፈሩ” እኔ Intellectual Lampoons የምላቸው ‘በዱርየነት ባሕሪ የሚመሩ፤ ማአከላዊነትን የሚያጠብቁ ምሁራን’ እና ከድርጅቱ ውጭ ላሉ ‘ሆድ አደር’ ምሁራንን ለመምራት ‘የሚደፍሩ’ ነፍጥ ባነገቡ ‘ባልተማሩ ዱርየዎች’ የተመራ ዘመናዊ ‘መስፍንቶችን’ ያፈራ፤ በነብሰገዳዮች የሚታዘዝ፤ ቀኝ አክራሪና “በፓራኖይድ ፐርሶናሊቲ ዲስኦርደር” የተጠቁ ሰዎች የሚንከባከቡት፤የድሮ ግሎሪ (ልዕልነት) የሚዘክር ‘መስያኒክ’ ድርጅት ነው።

ወያኔ የተጠቀመው የጎሳ ፋሺዝም፤ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ደጋፊ ትግሬዎች አፍርቷል። ተካተዮቹ በትግሬነታቸው እንደተጠቁ በማሳመን፤ ጠንካራ ድርጅት መስርቶ አማራን በጠላትነት መድቦ፤ ለትግራይ ድህነት አማራ ተጠያቂ በማድረግ፤ አማራን ጨፍጭፎ፤ አማራዎች የሚኖሩባቸው ብዙ ቦታዎች ወደ ትግሬ መሬት በመከለል፤ የፋሺዝም ዋናው

የመሬት መስፋፋት መለኪያው በተግባር አሳይቶናል። ድርጅቱ የጥንትን ሥልጣን ባሕል ታሪክ ማንነት፣ጀግንነት (መስያኔክ) ተከታዮቹን እያስታወሰ፣ ያ ሁሉ ኩራት በአማራዎች እንደተደመሰሰ በማስተማር፤ ያንን ተነጠቅን የሚለው ኩራት፣መሬትና ታሪክ፤ መመለስ ቀዳሚ ትግላችን ነው ብሎ በማስተማሩ ዘመቻ ውስጥ የትግሬ ምሁራን እነ ዶ/ር ሙሉቀን ኪዳነማርያም የትግራይን ሕዝብ በማሳሳት፣በተለይ ወጣቱን ትውልድ አክራሪ የነገድ ፍቅር አንዲከተል በማስተማር ታሪክ የማይፍቀው ወንጀል እየሰሩ ነው።

ወደ ሙሉወርቅ ኪ/ማርያም ንግግር እናምራ። እንዲህ ይላል፡-

1) “ወልቃይት የሚል ቃል ከማንኛቸውም የትግራይ አካባቢ ሰሞች በዘመነ አክሱም የነበረ እና በኤዛና ድንጋይ ቅሬቶች ሁሉ የተጻፈ ስም ነው/ ኤዛና ተዋግቼአቸው ነበር የሚል ጽሑፍም አለ።” ይላል።(ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

(ነገሩ አክሱም የትግሬ ነው ስለሆነም ወልቃይትም በአክሱም ጊዜ ከነበረ የትግሬ ነው፤ ለማለት ነው)። በአክሱም ዘመን ወልቃይት የሚል ስም የነበረ ነው። ልክ ነው። ግን ‘ትግሬ’ የሚል ቃል ለምን ኤዛና አልጻፈም ነው እኔ የምጠይቀው። ኤዛና ወልቃይትን ሲጠቅስ እኔ “የትግራይ ንጉሥ ኢዛና” የሚል ጽሑፍ ለምን መጻፍ አልቻለም? ምክንያቱ ግልጽ ነው። ትግሬ በ7ኛው ክ/ዘመን በቤጃዎች የተከሰተ የማሕበረሰብ ስም እና ቋንቋ ነው። ትግሬ የሚባል ግዛት/አካባቢ/ሕዝብ በዘመነ አክሱም አልነበረም። አይታወቅም! ስለዚህ የወልቃይት ለም መሬቶች “የትግሬዎች ብቻ” ነው ብሎ ሕዝብን ያላማከረ ‘ነፍጥ ያነገበ’ ድርጅት የወሰነው በጉልበት ለም መሬት ወደ ትግሬ መከለል ፋሺስታዊ ነው።

ወልቃይት ከዘመነ አክሱምና ከዚያም በፊት ጀምሮ የነበር ነው። ሕዝቡም “ወልቃይቱ” ብሎ እራሱን ከዘመነ አክሱም ከምሮ ሲጠራበት የነበረ ነው። ኢዛናም ወልቃይቶች ብሎ ይጠራቸዋል። ወልቃይቶች ትግሬዎች ከነበሩ እንዴት የትግሬን ንጉሥና የትግራይን አምብርት አክሱም ድረስ መጥተው ሊወጉት ቻሉ?

የተገላቢጠሽ ያውም ወልቃይቶች አክሱምን ለመውረር ወደ አክሱም መጥተው የሆነውን በማስረጃ ከራሱ ከንጉሡ ጽሑፍ ላስነብባችሁ። በወቅቱ አክሱምን ሲገዛ የነበረው “ሃፃኒ” (ገዢ/አጼ/...) ዳኒኤል የተባለው በራሱ ጽሑፍ ድንጋይ ላይ በፃኛው ክ/ዘመን ጽፎ ትቶልን የሄደ ማስረጃ አለ። የተጻፈበትም ቦታ እኔ በወጣትነት ልጅነቴ ጊዜ አዘውትሬ ስጫወትበት የነበረ ቦታ ነው። ልብ በሉ፡ አክሱም የፖለቲካ ርዕሰ ከተማ መሆኗ ያቆመቺው በ7ኛው ክ/ዘመን ነው። ቤጃዎች አካባቢውን ደርመሰው ነገሥታቱን ካባረሩ በኋላ ፤በታቸውን ተክተው ‘ትግርኛ እና ትግሬ’ ለመመስረት የጀመሩበት ዘመን ይመስላል (ይህንን በሚመለከት ሌላ ቀን እምለስበታለሁ) እንዲህ ይላል፡-

ወልቃይቶች አክሱምን ለመውረር ወደ አክሱም መጥተው የሆነውን እንመልከት።

“In the name of the Father and of the Son and of the Holy Spirit, I have written this, *hartsani* Daniel... when the people of Wolqayt devastated the land... and came to Aksum, I expelled them and killed them and captured 102 foals and 802 cattle” (Ancient Ethiopia Aksum: Its antecedents and Successors by David W. Phillipson- p-128 quoted Munro-Hay Axum an African Civilization of Antiquity 1991 (231)

2) ባለፈው ሰሞን አንድ ትግራይ ሰው ስለ “ትግራይ “ ሲገልጽ አስገራሚ እና የሚደነቅ አባባል ብሎ ነበር። “ትግራይ የመላ አካባቢያችን “ሲም ካርድ” (*Sim Card*) ነች። ስልክ ቁጥር፣ ምን፣ ምን ታሪክ የያዘች ነች። ትግራይ የታሪክ ቀፎ ነች። የአካባቢያችን ቀፎ ነች። ትልቁ የቴሌፎን ሞባይል ‘ያለ ደቃቃዋ/ትንሿ “ሲም ካርድ” ህይወት የላትም። ትግራይ ማለት ደግሞ እንዲሁ የሁሉም አካባቢያችን ክልሎች/አገሮች/ቦታዎች ሁሉ “ሲም ካርድ” ነች። ያለ ትግራይ ሁሉም አካባቢዎች ታሪክ የላቸውም። መነሻው እኛ ነን። ሁሉም የሚጀምረው ከትግራይ ነው፤ “ሃይማኖት፣ ፖለቲካ፣ ስልጣኔ... መነሻዎች እኛ ነን። (ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

ስተነትን ጽሑፌን እንዳለስረዝምባችሁ፡ እራሳችሁ ተንቱኑት እና ፤ባጭሩ ያለትግሬ የተቀረው ፍጡር በራሱ አፈጣጠር ተንቀሳቅሶ የማያውቅ እና አሁንም የማይችል ታሪክ የሌለው በእኛ በትግሬዎች ሕሊና የሚመራ ግሉዝ የሆነ (አንድ ትልቁ የቴሌፎን ቀፎ) ፍጡር ነው፡ ነው የሚለን። ባጭሩ ፋሺስታዊ “ትምክህት” ማለት ይኼ ነው።

3) ወልቃይቶች ታሪካቸው ከዚህ ሲጀምር (ኤዛና/አክሱም/ ማለቱ ነው) ዛሬ ወልቃይት የኛ ነው! የኛ ነው! እያሉ የሚጮኩ (አማራዎች) በዛው ወቅት አልተፈጠሩም ነበር። አይታወቁም ነበር። እንደዚህ የሚባሉ (አማራ) የሚባሉ ሰዎች አልነበሩም። በዛው ወቅት (በአክሱም ዘመን) አማራ የሚል መጽሐፍት ውስጥ ተመዝግቦ አይቼ አላውቅም። (ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም በታሪክ ትምህርት ‘በዶክተርነት’ ማዕረግ ይመረቅ እንጂ፤ ድሮ ተማሪ እያለን የነበረው ደደብ ሕሊና አልለቅ ስላለው መሰለኝ፤ አማራዎች ‘የራሳቸው፣ ጽሑፍም፣ ታሪክም፣ ጀግንነትም የላቸውም፤ ከኛ እየሰረቁ ነው የኛ ነው የሚሉት...’ በማለት ከኢሕአፓ ከወጣ በኋላ ‘ህወሓት ያስተማረውን ትዕቢትን ድንቁርና ትምህርት” አርሱ እና የእርሱ ቡድንና ወዳጆች የሆኑት ዶ/ር ሃይሉ ሐፍቱ እና መምህር ገብረኪዳን ደስታ ቢዘላብዱም ሃቁ ግን ከትግሬዎች አስቀድመው አክሱም ውስጥ የነበሩ አማራዎች እና አገዎች መሆናቸውን የአክሱም ታሪክ ዘግቦታል። ለምሳሌ አማራዎች ትተውልን የሄዱ አክሱም ውስጥ የሚገኝ የጥንት ጽሑፋቸውን በማስረጃ እና በዓይን ምስክሮች ምን ብለው እንደነገሩን እንመልከት።

ማኑኤል በረዳ ይባላል። የፖርቱጋል ተወላጅ ነው። አክሱም ከጎበኙ አንዱ የውጭ ሰው ነው። ወቅቱም 1626 (አካባቢ) አክሱም ሲጎበኝ በጽሑፍ አስፍሮ የተወልደን እንመልከት፡-

Emmanuel Barradas, who accompanied de Almeida's mission, also left some notes (de Villard 1938: 68-71) on Aksum's monuments, some of which were `very large and of notable majesty', including `high and beautiful columns or pyramids', evidently the stelae, which bore comparison with the biggest and best at Rome. He also mentions an inscription with letters on one side in `Amharic' of an ancient style, and on the other letters which appeared to be Greek or Latin. The thrones are described, and also the `Tomb of Kaleb and Gabra Masqal'. ”

ሃቁ ይህ ነው።

4) አማራዎቹ ወንድሞች ነን ካሉን “ጥሩ” “ትዕግሥት” (አደብ (ጸባይ) የሚል ቃል ነው በትግርኛ የተጠቀመው) ይግዙ፡ ወንድማቸው እንሁን። የሚያዋርድ ወንድም የለንም; ወንድምህ ከሆነ ታከብረዋለህ፤ያከብርሃል፤ ትወደዋለህ ፤ይወድሃል።(ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

አማራ ቀንደኛ የትግራይ ጠላት ነው ብሎ አዋጅ ያወጀ፤ ‘አክሱም’ ለወላይታው ለጎንደሬው ምኑ ነው ከሚል ድርጅት ጋር ተጣብቆ የጥላቻ ፕሮፓጋንዳ የሚነዘ ምሁር፤ አማራውን ‘አደብ እንዲዝ’ የሚያስጠነቅቅ የወንድምነት ትርጉም ለመተንትን አንዴት እንደሚደፍር ይገርመኛል።

5) አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተማሪ እያለሁ (በደርግ ጊዜ ነበር ሙሉወርቅ ዩኒቨርሲቲ ሲማር የነበረው) አሞኝ ወደ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ክሊኒክ ሄጄ፤ ጥዋት ነው ፤ተራ ይገኛ እንዳለሁ፤ “ዛሬ ስንት ቀን ነው?” አለኝኝ። “በኢትዮጵያ ነው ወይስ በፈረንጅ?” ስላት “በአማርኛ አለኝኝ” “እኔ ደግሞ ‘በትግርኛ ነው የማውቀው’ አለኝት። (አድማጩ ቷ..... ብሎ ይሰቃል!) አዎ፤ እንዲህ ካላልናቸው “አደብ’ (ጸባይ /ልክ አይገቡም) ሊያደርጉ አይችሉም።(ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

ይህ የሙሉወርቅ ኪዳነማርያም የጥላቻ ድንቁርና፤ በቀና ለሚጠይቅ ዜጋ እንዲህ ያለ የትግሬና አማራ በሚለው የጎሳ ጥላቻ ፖለቲካ እራስን የሚዘፍቅ ምሁር የሄደበትን

ርቀት ለመተንተን እጅግ ስለሚዘገንኝ ለናንተ ልተወው። ጠያቂዋ ኢትዮጵያዊት ነች። ሙሉ-ወርቅ እንደ “የቤት ዓይጥ” ‘የነሳ ሸንኩርት’ ለማሸተት ማፎንፎኑን ፈልጎ ካልሆነ ሰዓቱን ዝም ብሎ ቢነግራት ምን ይጎድለዋል?

6) ሙሉ-ወርቅ ኪዳነማርያም “ትግራይ” እንጂ ‘ትግሬ’ አንባልም፤ ሲሉ ከነበሩት ደናቁርት ምሁራን አንዱ ነበር። ትግሬ የሚል መጠሪያ አማራዎች የፈለሰፈልን ስም ነው እያሉ በድንቁርና ባሕር ሲሞኙ የነበሩ እና በዚህም ሰፊ ፖለቲካ ንትርክ ሲያደርጉ ለቆዩት እንዲህ ይላል “ የግዕዝ እውቀት ባይኖረኝም የግዕዝ መጽሐፍቶች “ትግሬ” ሲሉ ነው የሚጠሩን” በማለት ሳይወድ በግዱ መጠሪያቸው ለማያውቁ ‘ትግራይ እንጂ ትግሬ’” አንባልም ሲሉ ለነበሩ እሱ እና መሰሎቹ ከስንት ጊዜ ቆይታ ዛሬ አምኗል።(ዶ/ር ሙሉ-ወርቅ ኪዳነማርያም)።

መልካም የበጎ ባሕሪ እርምጃ ጅምር!

7) (አማራዎች) ወልቃይትን በሚመለከት አንድም የሚሟገቱበት መጽሐፍ እስካሁን ድረስ ያሳተሙት ነገር የለም። ዘፈን ግን አዎ! እንኳን ለነሱ ሰዎች፤ የነሱ ያልሆነውን ሁሉ ፤ዘፈን እየዘፈኑ “አስክሰታ አስጨፍረውታል”። እንኳን የኑሰ የሆነ “የኛም ሰው” አስጨፍረውታል። (ዶ/ር ሙሉ-ወርቅ ኪዳነማርያም)

የትግሬ ፋሺስዝም ፖለቲካ አስፋፊው ሙሉ-ወርቅ ኪ/ማርያም በንግግሩ ታዳሚውን በሳቅ ቷ!!!!!!! እስኪል አስቆታል።አውነት ከአንድ የታሪክ ምሁር ያውም በዶክተርነት ደረጃ ማዕረግ የተመረቀ ሰው፤ እንዲህ ዓይነት ብልግና ከአንደበቱ ሲነገር፤ የትግሬ ምሁራን በቆረቆዘ ፋሺስታዊ ትምክሕት የተተበተቡ እንደሆነ ያሳየናል።

አማራዎች በሙዚቃ ቃናቸው ትግሬዎችን ማስተማር፤ማስጨፈር የተካኑት ብቻ ሳይሆን በመጻፍም መጻፍ የጀመሩት ከትግሬዎች ቀድመው ነው።ትግርኛ የሚባል አክሱምን የወረሩ ‘የቤጃ ጦሮኞች እና ሰፋሪዎች’ በዛሬው ትግራይ ውስጥ ተበትነው ሲኖሩ ከግዕዝ፤ከቤጃና ከአማርኛ ደባልቀው የፈጠሩት ‘ትግርኛ’ አክሱም ውስጥ ተጽፎ የተተወ ማስረጃ የለም። ምክንያቱም ትግርኛ እራሱ የጽሑፍ ከመሆኑ በፊት መነጋገሪያ ብቻ ነበር። ትግርኛ መደመጥ የተጀመረው ወይንም ትግራይ/ትግሬ የሚለው ቃል ከወደ 7ኛ ክ/ዘመን መጨረሻ አካባቢ እንደሆነ ይነገራል። በደምብ የታወቀው ግን በጣም ቆይቶ ነው። አማራዎች ግን ጽሑፋቸው ትተውት የሄዱት አክሱም ውስጥ ነው። የዛሬ ትግሬዎች አማራዎች ታሪካችን፤ጽሑፋችን ነጠቁን የሚሉት፤አማራዎች ከዘፍን ውጭ የሚያወቅት ነገር የለም የሚለው “ድንቁርና” በሙሉ-ወርቅ ቃላት ልጠቀም እና “ትግሬዎች አደብ ብንገዛ መልካም ነው”። ምክንያቱም አማራዎች አክሱም ውስጥ ነበሩ፤ ፀሐፊቸውም ይመስክራል፡ “ማኒኤል በራዳ” እንዲህ ይላል፡

“.....inscription with letters on one side in `Amharic' of an ancient style, and on the other letters which appeared to be Greek or Latin. The thrones are described, and also the `Tomb of Kaleb and Gabra Masqal'.”

ይህስ ትግሬዎች ናቸው የጻፉት? ጽሑፉስ 'ትግርኛ' ነው ወይስ 'አማርኛ'? ዘመኑስ? ቦታውስ? አክሱም ነው? ትግሬ ነው? ኤርትራ ወይስ የት ነው? ጹሑፉ አማርኛ ስላለው የትግሬ ፋሺስቶች ጎዳናዎች፤ ታሪካዊ ገጠሮች፤ከተሞች፤ተራሮች፤ወንዞች፤ በወያኔ ታጋይ ስሞች እየተኩ ጥናት ለማካሄድ ወደ ስፍራው በሚመጡ የታሪክ ተማራማሪዎች ፍለጋ እንዲሰወሩ/እንዳይታወቁ/ እያደረገ አንዳለው ወንጀል፤ ይህ ማስረጃም 'አማርኛ'ጽሑፍ ስለሆነ ሰባብረው ጥለውት ይሆናል ወይንም እንደማይነበብ ወቅረውት ይሆናል። አማራን የሚጠላ ቡድን አያደርግም አይባልም። ወደብን ለዓረብ የሰጠ ቡድን ይህ አያደርግም አንልም።

8) የፕሮፓጋንዳ ስራ የምትሰሩ ወገኖቻችን፤ የኪነት ባለሞያዎች ሁላችሁም፤ እዚህ መቀሌ ውስጥ ታጥራችሁ አይደለም ማስተማር ያለባችሁ “መቀሌ’ የራሷ ሕዝብ አቅፋ፤ ተደራጅታ ትኖራለች፤ ቅስቀሳ አያስፈልጋትም። ቅስቀሳ የሚያስፈልገው ወልቃይት ውስጥ ያለው፤ የኛ ሰው ነው እያልን ላለነው ሕዝብ ነው ሄዳችሁ ማንነቱን ሄዳችሁ መቀስቀስ ያለባችሁ። ተውጦ የነበረው ባሕሉ እንዲታደስ፤ እንዲያስታውሰው እንዲችል መርዳት አለብን። ይህ መጽሐፍ እዛ ወልቃይት ፀገዴ ውስጥ ያሉ ወገኖች ይህ መጽሐፍ ሲደርሳቸው፤ ለልጆቻቸው እና ልጅ ልጆቻቸው፤ “ይኼውልህ እኛ ማን መሆናችን” ብሎ እንዲላቸው መጽሐፍቱ እዛው ላለው ሕዝብ ዝንዲዳረስ ማድረግ ቀዳሚ ሥራ ነው። ይኼውልህ አባቴ ፤ቅድመ አያቴ... እዚህ መጽሐፍ ተጽፎ ሰማቸው ይገኛል፤ ምስክርም ይኼው፤ ይህ ሰነድ/መጽሐፍ/ ብሎ እንዲል ሕዝቡን መቀስቀስ አለብን። ስለዚህ ይህ መጽሐፍ ትልቅ አስተዋጽኦ እና ድጋፍ ነው። ይህ መጽሐፍ ደራሲያንን፤ የኪነት ባለሞያዎች እና የመሳሰሉ የሚያነሳሳ ሥራ ነው። ትግራይ ማን ማንን ወለደ ዘራችን ማወቅ አለብን። የነ አጼ ዮሐንስ ትውልድ..ማወቅ.....ማን ማንን ወለደ ..ስናወቅ ትግሬነታችን ይጠነክራል፤ ማንነታችን እናውቃለን። ከነገሥታቶች ጀምረን እስከ ትላለቅ ሰዎች እና የመሳሰሉ ሰማቸው ከየት እንደመጡ ስናውቅ፤ ድሮ ‘ለቡሰቦቻችሁ ቤተሰባዊ ትስስር የሌለ መስሎአችሁ” እንደ ሌላ ሰትመለከትዎቻቸው የነበሩ ታላላቅ ትግሬዎች “የናንተ አጥንት ፤ደም” መሆናቸውን በኋላ ልታውቁዎቻቸው ትችላላችሁ። ባዕድ አይደለንም፤ ከአንድ ሐረግ የወጣን/የተመዘዘን/ ነን። ከታች እስከ ላይ ያለው ትውልድ ሐረግ ስላልተረዳችሁ ነው። ሃይል እንዲኖረን ይገባል። እውቀት፤ሕብረት ማለት ነው። የዋህነት በጎ ቢሆንም ፤ ተንኮል ጥበብ መኖር አለበት። እኔ ግዕዝ አላወቅም፤ ግን “ኩኑ የዋህነ ከመ ዕርግብ፤ ወጠቢባነ ከመ አርዌ ምድር” የሚለው ተረድቼዋለሁ። የኛ ስለሆነ። ይላል (ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

ሙሉወርቅ እያስተማረን ያለው አስቀድሜ የነገርኳችሁ የሐረግ መምዘዝ፤ (የመሲያኒክ ግሎሪ)፤ በታላላቅ ሰዎቻቸው ታሪክ፤ ባሕር፤ ማንንት መመካትና የነሱ ዘር መሆናችን፤ አንድነታችን “በደም በአጥንት የተሰሰረ” ፤ ከሌሎች ጋር ያልተደባለቀ፤ አንድ ወጥ ግንድ መሆኑን እና በተንኮል እየተጓዙ “አምኒፖተነስ” የማያልቅ የማይገሰስ የትግሬ ሃያልነትን ተቀብሮ ከነበረው ‘እንደገና በማስመለስ’ ሃያሎች እንድንባል፡ የሚቀሰቅስ የፋሺስቶች ዋነኛው መመሪያ ትምህርት ነው።

9) እነሱ (አማራዎች) ቴሲስ ዘፍነው ከሆነ እኛ ደግሞ “አንታይ ቴሲስ” መዘፈን፤ “አፀፋ መልስ” መመለስ ነው ያለብን። መልስ ካልመለስክለት፤ “ሞኝ ተናገረው ሁሉ ልክ ነኝ ስለሚል” እኔ ቆንጆ ነኝ ካለ ለካ ቆንጆ ነኝ” ስለሚል ወደ ዕብደት ይለወጣል። ወልቃይት የኛ ነው እያሉን ያሉት ሰዎች (አማራዎች) በዛ ወቅት አልነበሩም፤ አማራ የሚባል ሰው መጽሐፍ ውስጥ አንብቤ አላወቅም።(ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

ሙሉወርቅ ትግሬዎችን እያስተማራቸው ያለው፤ አሁን በትግራይ ውስጥ በስፋት እያደመጥነው ያለውን “በነገዳዊ ፋሺዝም” የተቀመሙ፤ በትምክሕትና መጥን የሌለው ጉራ የተሞሉ “ተራራ ያንቀጠቀጠ ነገድ፤ ቆረጥነው፤ መተርነው፤ አምበረከከነው... እኛ ጀግኖች ታምር ሰሪዎች፤ ንጉሦችን፤ መሳፍንቶችን አንጋሾች፤ ሌሎች ተከታዮች....” የሚሉ የመሳሰሉ ግጥሞች እና የትምክሕት ዘፈኖች ‘በትግራይ ወጣቶች’ በስፋት ያለምንም ‘ቁጥጥር’ እየተዘፈኑ በሌሎች ታዛቢ ሕሊናዎች እየተቀረጸ ያለው ትዕዛብትና ቁጭት እንዲቀጥል የሚመክር ‘ናዚያዊ’ ቅስቀሳ ነው።

10) አማራ ከ 13/14 ክፍለ ዘመን የተፈጠሩ ናቸው። ወልቃይት ከዚያ በፊት አለ። ወልቃይቶች ከአክሱም በፊት የነበሩ ናቸው። ወልቃይቶች በዘመነ ጉዲትም ነበሩ። እነሱ የታሪክ ማስረጃ/ክርክር አያደርጉም። ክርክራቸው። የሰሊጥ አገር ‘ትግሬዎች’ ወሰዱት ምንትስ ምንትስ ነው ክርክራቸው። ይኼው ነው መግታቸው።(ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

ዶ/ር ሙሉወርቅ ንግግሩን ስመዘነው፤ የወልቃይት ምሁራን እና ሌሎች ኢትዮጵያውያን እያሳተሙባቸው ያሉት ጽሑፎች እና የታሪክ መጽሀፍቶች ፤ የተከታተለ አይመስልም። የጥንት ስማቸው እንደያዙ የሚጓዙት የወልቃይት አማራዎች ትግሬዎች ‘ሰሊጥ የምንዘራበት ለም መሬታችን ዘረፉን’ ብለው ቢሉ ሕጋዊ ጥያቄ ነው። ሰሊጥ የሚያመርት ወልቃይት ሑመራ ተወሰደብን ብሎ አይደለም እንዴ ‘ወያኔ’ ወደ ትግሬ ያጠቃለለው? ለነገሩ- ሰሊጥ ብቻ አይደለም ክሱ፤ የዘር ማጽዳት ክስም ነው!!!! ወልቃይቶች ትግሬዎችን እየከሰሱ ያሉት። አደብ አደብ፤ ወያኔዎች የትግራይን ሕዝብ ወዴት እየመሩት ነው? አምና የታየው “አማራዎች ያሳዩት የቁጣ ቁጭትና መዘዙ” ትግሬዎች መማር አልቻሉንም? ደወሉ አይሰማንም ወይ? ትግሬዎች ወያኔዎችን በተሎ አስወግዱባቸው። ወደ አደገኛ ጭለማ ውስጥ እየከተቱን ነው። ልብ እንግዛ!!!!!!!

11) የመሬት ጥያቄ እየጠየቁ 'ወንድማማቾች ነን' ቢሉን አንሰማቸውም። ወንድምህ ከጠላህ ወዳጅነት፣ ወንድምነት የሚባል የለም ። በማለት የዲድዋው ሰው 'ሙሉወርቅ' በምሳሌ እየመሰለ ኢድማጩን አስቋል። (ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

“የአማራ ብሔር/ሕዝብ” ቀንደኛ ጠላታችን ነው ፤ ስለሆነም ሰላምና ዕረፍት ማግኘት የለበትም፤ ብሎ ከ 40 አመት በፊት በማኒፌስቶ ሕዝብን የቀሰቀሰ የናዚ ቡድን 'ወንድማማቾች ነን' ብለው ለሚሉን አማራዎች የሚያዳምጥ ጀር ከየት ሊያመጣ ይችላል? ያልተፈጠረበት ጀር ከየት ይፈጥረዋል!

12) ትግራይ የኢትዮጵያ ' ሲም ካርድ' ነች። እኛ ትግሬዎች ኢትዮጵያውያን ሳይሆን፤ ኢትዮጵያን ያደረግን የመሰረትን ነን። የእኛ ኢትዮጵያዊነት ' ምስክር' አያስፈልገንም፤ ምስክር የምንሆንለት ካልሆነ በቀር። ብያምኑም ባያምኑም፤ ሃቁ ያ ነው። (ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

ይህንን ፋሺስታዊ ትምክሕት ደጋግሞ ተናግሮታል። ትንሽ ነካክቼዋለሁ፤ የተቀረው ለናንተው ልተው።

13) ትግራይ ውስጥ ያልተደረገ ታሪክ የለም። ሁሉም የኛ ነው። ጥልፍ መጥለፍ፤ የሴቶች ጸጉር አሰራር ዘፈን/ሙዚቃ፤ የፊደል ጽሁፍ ጥበብ ሁሉም የትግሬዎች ነው። እነዚህ ሁሉ ግን (አማራዎች) የኛ ነው እያሉ እየወሰዱት ነው። “አሰርቲቭ” መሆን አለብን። አስቀድሜ እንደገጽኩት አሞኝ ወደ አዲስ አበባ የኒቨርሲቲ ከሊኒክ ሄጄ፤ ጥዋት ነው ፤ ተራ ይገፍ እንዳለሁ፤ “ዛሬ ስንት ቀን ነው?” አለችኝ። “በኢትዮጵያ ነው ወይስ በፈረንጅ?” ሰላት “በአማርኛ አለችኝ” “እኔ ደግሞ ‘በትግርኛ ነው የማውቀው’ አለኳት። “አሰርቲቭ” ማለት ይኼ ነው። እኛ ነን መጀመሪያ የቀን መቁጠሪያውም ያወጣነው (“አመራ” አይደለም) ማለት አለብን። እንዲያ ካላደረግናቸው “አደብ” ጸባይ አያደርጉም። ደብተር ስንገዛም “የአማርኛ ደብተር” ብለን ከገዛን፤ “ለትግርኛ” የማይሆን ደብተር ለምን እንገዛለን? አማራ አልሰሩትም። ደብተርን የሰሩ ፤ ለእንግሊዝኛ፤ ለማንኛ።... ለማንኛውም የሚያገለግል ነው። ሳይሰሩ የኛ ነው፤ አማርኛ ደብተር እያልን መጥራት ስትተት። ሳይሰሩ “በጨው ደንደስ በርበሬ ተወደስ” ነው። (ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

ይህም ለናንተው ልተው።

14) እኛ ትግሬዎች ልባችን አንድ ነው፤ ስሜታችንም አንድ ነው። (ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም)

ፕሮፌሰር መስፍን ወ/ማርያም ‘የትግሬዎች አስተሳሰብ እንደ ካንድ ፋብሪካ እንደወጣ ሳሙና ሁሉም አንድ አይነት አስተሳሰብ አለው” ብለው ፕሮፌሰር ወ/ማርያም ሰደቡን እያለ እራሱም ሆነ እነ ገብረኪዳን ደስታ እሪ እያሉ ፕሮፓጋንዳ ሰርተው መስፍን ወ/ማርያም ‘ጸረ ትግሬ ነው’ እያሉ ሲወራጩ እንዳልነበረ፤ ዛሬ ያንን ተረስቶ “ትግሬዎች ልባችን እና ስሜታችን አንድ ነው” ሲል ከመምህር ሙሉወርቅ ኪዳነማርያም መስማታችን ፤ፕሮፋሰሩ አልተሳሳቱም ነበር። ትግሬዎች ሲሉት ልክ የሚሆነው፤ ሌሎች ሲሉት ግን ልክ የማይሆነው እና በያዙኝ ልቀቁኝ የምንወራጭበት ሙብት እንዴት ሊከሰት ቻለ? ብዩ ጽሑፌን የትግሬ ፋሺዝም ዓይኑ በሚያስፈራ ደራጃ አድጎ አገሪቷን ወደ መሃምቅ እየገፋት እንደሆነ፤ ማስረጃዎች አቅርቤላችኋል። የመቀበል፤ያለመቀበል የናንተው ነው። ጨርሻለሁ።

አመሰግናለሁ ጌታቸው ረዳ (ኢትዮ - ሰማይ አዘጋጅ)